



## Модель організації освітнього процесу для самостійного оволодіння англомовною лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями з використанням мобільних додатків і технологій

**Анотація.** У статті розглядається модель організації освітнього процесу для самостійного оволодіння курсантами англомовною лексико-граматичною компетентністю у читанні з використанням мобільних додатків і технологій. З'ясовані критерії, за якими розроблялась модель та проаналізовано обсяг навчального часу з метою імплементації цієї моделі в освітній процес. Виявлені ефективні прийоми навчання за допомогою мобільних додатків і технологій, що сприяло формуванню навчально-стратегічної компетентності та самостійному оволодінню англомовною лексико-граматичною компетентністю у читанні. Пояснено процедуру аналізу курсантами власних досягнень та уточнено структурні елементи мобільного додатку Google+ та авторського мобільного додатку "Mobile Learning Class". Визначено етапи формування навчально-стратегічної компетентності в єдності з лексико-граматичною компетентністю у читанні як з боку викладача, так і з боку курсанта.

**Ключові слова:** лексико-граматична компетентність, мобільні додатки, модель, самостійне оволодіння, читання

**Лазаренко С. В.** Военный институт телекоммуникаций и информатизации

**Модель организации учебного процесса для самостоятельного овладения англоязычной лексико-грамматической компетентностью в чтении будущими военными специалистами с помощью мобильных приложений и технологий**

**Аннотация.** В статье рассматривается модель организации учебного процесса для овладения курсантами англоязычной лексико-грамматической компетентностью в чтении с помощью мобильных приложений и технологий. Определены критерии разработки модели и проанализирован объем учебного времени для её имплементации в учебный процесс. Описаны эффективные приёмы обучения с помощью мобильных приложений и технологий, которые способствовали формированию учебно-стратегической компетентности и самостоятельному овладению лексико-грамматической компетентностью в чтении. Описана процедура анализа курсантами собственных достижений и уточнены структурные элементы мобильного приложения Google+ и авторского мобильного приложения "Mobile Learning Class". Определены этапы формирования учебно-стратегической компетентности в комплексе с лексико-грамматической компетентностью в чтении как со стороны преподавателя, так и со стороны курсанта.

**Ключевые слова:** лексико-грамматическая компетентность, мобильные приложения, модель, самостоятельное овладение, чтение

**Lazarenko S.**

*Military Institute of Telecommunications and Informatization*

**Educational process model for English lexicogrammar competence self-mastering while reading by future military experts with the help of mobile applications and technologies**

**Abstract. Introduction.** The process of model developing for English lexicogrammar competence while reading self-mastering is highlighted. All important steps for model realization are analyzed. The connection between educational-strategic and lexicogrammar competences is considered. **Purpose.** To develop and implement the model of educational process organization for English lexicogrammar competence while reading self-mastering by future military experts with the help of mobile applications and technologies. **Results.** The amount of time while educational process has been analyzed that helped to choose the best period for model implementation. Effective learning techniques through mobile applications have been discovered and these methods have promoted educational-strategic competence formation and lexicogrammar competence self-mastering while reading. The procedure of personal achievements analysis by cadets is explained and some structural elements of Google+ and "Mobile Learning Class" applications are clarified. The stages of complex educational-strategic and lexicogrammar competences formation are described. **Conclusion.** The implementation of this model to the educational process has real and effective results of English lexicogrammar competence while reading self-mastering. Educational-strategic competence formation plays an important role for favorable conditions creation in the context of self-education.

**Key words:** lexicogrammar competence, mobile applications, model, self-mastering, reading

**Постановка проблеми.** Ефективність самостійного оволодіння англомовною лексико-граматичною компетентністю (ЛГК) у читанні майбутніми військовими фахівцями за допомогою мобільних додатків та технологій залежить від моделі організації цього процесу. Поетапне оволодіння майбутніми військовими фахівцями з інформаційно-телекомунікаційних (ІТ) технологій англомовною ЛГК у читанні є провідною метою для розробки моделі самостійного оволодіння курсантами зазначеною вище компетентністю. Відомо, що особистісно-діяльнісний підхід передбачає залу-

чення всіх учасників освітнього процесу до самостійної навчальної діяльності із залученням певних навчальних стратегій, що сприяє утворенню індивідуального стилю навчання та, відповідно, сприяє ефективному оволодінню курсантами англійською ЛГК у читанні.

**Основні результати дослідження.** Вивчені нами теоретичні передумови самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні майбутніми військовими фахівцями та розроблена підсистема вправ для формування цієї компетентності [1] є підґрунтям для створення моделі організації самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні курсантами.

Розробка моделі організації самостійної навчальної діяльності здійснювалось за такими критеріями: 1) принципи; 2) мета самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні майбутніми військовими фахівцями; 3) суб'єкти навчання; 4) навчальна дисципліна, у межах якої відбувався процес самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні; 5) тематики змістових модулів навчальної дисципліни «Іноземна мова (військово-спеціальна мовна підготовка)», до яких було імплементовано самостійне оволодіння англійською ЛГК у читанні; 6) розрахунок навчального навантаження для самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні; 7) засоби навчання; 8) етапи самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні; 9) контроль самостійної навчальної діяльності майбутніх військових фахівців під час оволодіння англійською ЛГК у читанні.

Проаналізуємо детально визначені вище критерії. Так, розробка моделі здійснювалась з урахуванням особистісно-діяльнісного, рефлексивного та функціонального підходів з використанням методичних і дидактичних принципів навчання іноземної мови (ІМ). Формування у курсантів ЛГК у читанні є провідною метою самостійного оволодіння ними англійською ЛГК.

Навчальна дисципліна «Іноземна мова (військово-спеціальна підготовка)» передбачає підготовку майбутніх військових фахівців з інформаційно-телекомунікаційних технологій у галузях 12 «Інформаційні технології» та 17 «Електроніка та телекомунікації» за спеціальностями 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» та 172 «Телекомунікації та радіотехніка» у відповідності з навчальним планом підготовки військових фахівців за освітньою програмою «Бакалавр». Оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні здійснюється на III курсі під час вивчення дисципліни «Іноземна мова (військово-спеціальна мовна підготовка)». Загальна кількість годин для вивчення дисципліни – 90 годин, з яких 78 – аудиторні заняття, 12 – самостійна робота.

Зрозуміло, що комплексне формування іншомовної компетентності у різних видах мовленнєвої діяль-

ності (МД) є найбільш ефективним, але процес формування лексичних та граматичних навичок у читанні передбачає вивчення й усвідомлення лексико-граматичного матеріалу індивідуально кожним учасником освітнього процесу. Відповідно, самостійне оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні здійснюється як протягом аудиторних занять, так і автономно – під час якісно організованої самостійної роботи (СР) (у Вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) – самостійна підготовка, на яку відводиться певна кількість годин в залежності від навчального закладу). Оскільки у ВВНЗ середня кількість годин, відведених на самостійну підготовку, складає приблизно 16-20% від загального обсягу дисципліни, що є мінімальним показником для самостійного вивчення ІМ з залученням різних видів МД, пропонуємо використовувати години, відведені на аудиторні заняття для самостійного оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні.

Обраними засобами навчання стали безкоштовні мобільні додатки Google та сумісний з ними авторський мобільний додаток «Mobile Learning Class». Використання мобільних додатків та технологій для організації навчального процесу з метою формування навчально-стратегічної компетентності (НСК) та оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні зумовлює аналіз найефективніших прийомів навчання, реалізованих у процесі використання таких засобів навчання. На нашу думку, найефективніші прийоми навчання спостерігаються у мобільних додатках Google+, Google Диск та авторському мобільному додатку «Mobile Learning Class» (табл. 1).

Таблиця 1

**Ефективні прийоми навчання, реалізовані засобами мобільних додатків і технологій для формування навчально-стратегічної компетентності та самостійного оволодіння англійською лексико-граматичною компетентністю у читанні**

Мобільні додатки та технології	Прийоми навчання
Закрита спільнота у мережі Google+ Мобільний додаток «Mobile Learning Class»	взаємодія з усіма учасниками навчального процесу в інформаційно-освітньому середовищі, планування та організація навчальної діяльності, аналіз результатів навчання, використання постерів для запам'ятовування ЛО та граматичних правил, пошук та збереження граматичних постерів з метою формування власного граматичного мінімуму
Мобільний додаток Google Диск із інструментами Google Форми, Документи, Таблиці	Google Форм: демонстрація мовленнєвого зразка, відбір ЛО та укладання словникового мінімуму, корекція помилок за допомогою відповідей, виявлення найефективніших навчальних стратегій, оцінка ефективності кожного заняття, аналіз власних результатів та результатів діяльності інших учасників освітнього процесу

Пояснимо процедуру аналізу власних результатів навчання. Так, кожне заняття та відповіді до нього створюються викладачем за допомогою Google Форм. Провідною функцією Google Форми є автоматизованість, тобто кожна відповідь будь-якого учасника освітнього процесу зберігається у вигляді графіків, діаграм тощо, які можуть бути зведені у Google Таблиці. Викладач може відкрити доступ до цієї звітної електронної документації для тих, хто навчається, що забезпечуватиме можливість аналізу курсантами власних досягнень та результатів. Альтернативним рішенням з боку викладача може бути створення Google Документа, в який фіксуються результати навчання власноруч. Цей Документ доцільно розміщувати в інформаційно-освітньому середовищі (наприклад, у Google+ або спеціально створеному мобільному додатку).

Корекція помилок здійснюється курсантами за допомогою відповідей у Google Формі. Тобто, виконуючи вправи, курсант не отримує правильний варіант відповіді до кожного завдання, але кожний урок містить гіперпосилання на самоперевірку, наприклад, «Keys Lesson 1» (Ключі до уроку 1). Ключі у такій Google Формі відображаються послідовно відповідно до нумерації вправ у кожному уроці. Кожна Google Форма відповідей містить електронне опитування щодо правильності виконання курсантом завдань і він, за бажанням, може повідомити викладача про позитивні та / або негативні результати, тим самим проаналізувавши власні досягнення. Зазначимо, що всі відповіді, надані у Google Формам, не підлягають виправленням.

Охарактеризуємо цільове значення структурних елементів мобільного додатку «Mobile Learning Class» та закритої спільноти Google+ «English in Use: Military IT technologies» (рис. 1).

Так, у розділі «Check Yourself» відображені тести вхідного, проміжного та підсумкового контролю, електронні опитування щодо успішності виконання курсантом кожного уроку та їхні результати, зведені викладачем у електронну таблицю.

«Word Database» містить постери з лексикою, що відбираються викладачем з урахуванням відповідей курсантів щодо необхідної термінології для подальшої службової діяльності. У такий спосіб викладач створює лексичний мінімум безпосередньо майбутнього військового фахівця, що дійсно відповідає його індивідуальним та професійним потребам у сфері ІТ технологій.

«Grammar Bank» відображає граматичні постери, що створюються викладачем. ГС відбираються відповідно до найуживаніших граматичних елементів у сфері іншомовного спілкування майбутнього військового фахівця.

«Personal Vocabulary» містить гіперпосилання на Google Форми «Key Vocabulary», які заповнює курсант

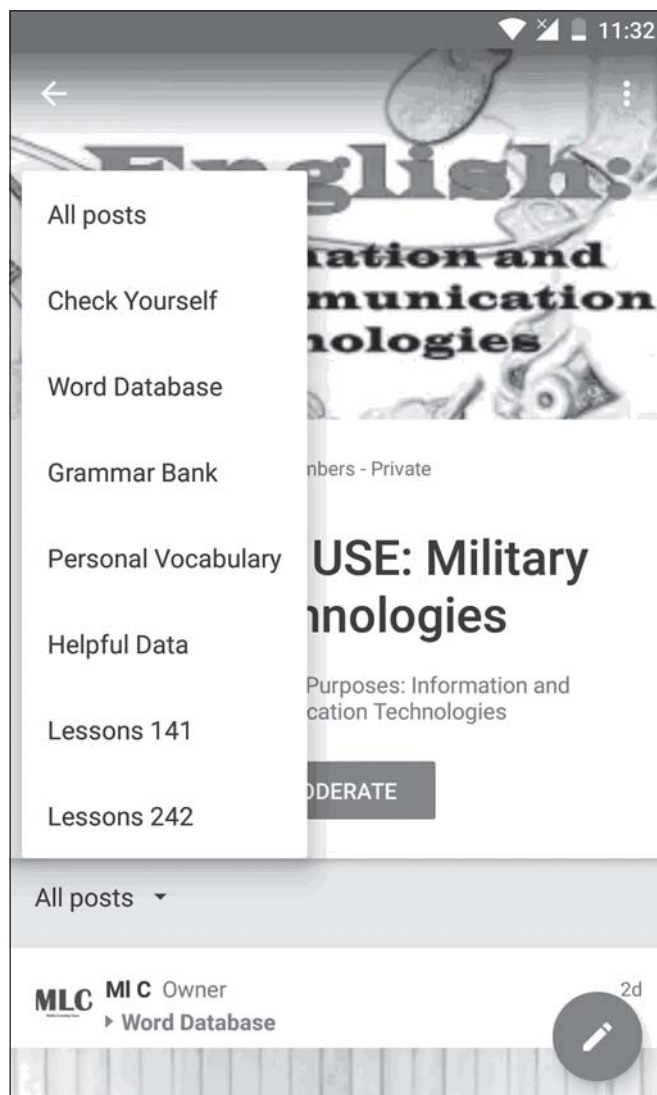


Рис. 1. Структурні елементи мобільного додатку «Mobile Learning Class» та закритої спільноти Google+ «English in Use: Military IT technologies»

і за допомогою його відповідей викладач визначає найнеобхіднішу термінологію для укладання словникового мінімуму майбутнього офіцера-зв'язківця.

«Helpful Data» є довідниковим електронним ресурсом для курсанта, який розміщує самостійно відібрані граматичні постери у цій секції і для викладача, який створює та завантажує допоміжні ресурси, наприклад, відеоінструкції для пошуку граматичних постерів або веб-текстів тощо.

Розділ «Lessons» містить цикли уроків, що розробляються та завантажуються до мобільних додатків викладачем.

Для розробки методики самостійного оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні доцільно використовувати запропоновану нами модель як один із провідних способів організації самостійної навчальної діяльності майбутніх військових фахівців (табл. 2).

**Модель організації освітнього процесу для самостійного оволодіння англомовною лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями**

Змістові модулі / теми навчальної дисципліни		Загальна кількість годин АЗ / СР	Кількість годин АЗ / завдання для оволодіння англомовною ЛГК у читанні	Кількість годин СР / завдання для формування НСК
Змістовий модуль 1	<i>Тема 1.</i> Вступна частина: організаційний момент. Військова підготовка на військових базах.	2 / 0,4	1 година / налаштування мобільних додатків та сервісів під керівництвом викладача / тест вхідного контролю	0,4 години / самостійне налаштування мобільних додатків та сервісів / анкетування
	<i>Тема 2.</i> Індивідуальне бойове спорядження. <i>Тема 3.</i> Службові обов'язки. <i>Тема 4.</i> Безпека на полігоні. <i>Тема 5.</i> Безпека на полігоні. Оцінка умов бойової ситуації	8 / 1,6	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons")	1 година / аналіз результатів вхідного тестування (блок "Check Yourself") / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 6.</i> Збройний конфлікт. <i>Тема 7.</i> Інформаційне зведення. <i>Тема 8.</i> Радіотелефонні переговори. <i>Тема 9.</i> Правила та інструкції. Розпорядок дня.	8 / 1,6	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 10.</i> Заняття у вільний час. <i>Тема 11.</i> Спецоперації. <i>Тема 12.</i> Підсумковий контроль. <i>Тема 13.</i> Залікове заняття.	8 / 1,4	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons") / тест проміжного контролю (блок "Check Yourself")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	Всього	26 годин / 5 годин	11,5 годин	3,4 години
Змістовий модуль 2	<i>Тема 1.</i> Бойова техніка. <i>Тема 2.</i> Інфраструктура населеного пункту. <i>Тема 3.</i> Шиккування підрозділів та частин. <i>Тема 4.</i> Організаційна структура штату. <i>Тема 5.</i> Ділова розмова	10 / 2,1	3,5 години / аналіз результатів проміжного тематичного зрізу (блок "Check Yourself") / виконання вправ у мобільному додатку (блок "Lessons")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 6.</i> Офіційне листування. <i>Тема 7.</i> Військово-морська техніка. <i>Тема 8.</i> В магазині. <i>Тема 9.</i> Військово-морська термінологія.	8 / 1,6	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 10.</i> Військові навчання. <i>Тема 11.</i> Військова нарада. <i>Тема 12.</i> Інформаційний брифінг. <i>Тема 13.</i> Оперативне розпорядження.	8 / 1,6	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 14.</i> Передача позицій. <i>Тема 15.</i> Запасний план дій. <i>Тема 16.</i> Охорона громадського порядку. <i>Тема 17.</i> Просування по службі.	8 / 1,6	3,5 години / виконання вправ у мобільних додатках (блок "Lessons")	1 година / виконання вправ / електронні опитування (блок "Lessons")
	<i>Тема 18.</i> Бойові та миротворчі дії підрозділів та частин. <i>Тема 19.</i> Рятувальні операції. <i>Тема 20.</i> Перша медична допомога. <i>Тема 21.</i> Евакуація поранених.	8 / 1,6	3,5 години / закріплення лексичного матеріалу (блоки Word Database, Personal Vocabulary) / тест підсумкового контролю	1 година / закріплення граматичного матеріалу (блоки Grammar Bank, Helpful Data)
	Всього	42 години / 6,5 годин	17,5 годин	5 годин
<b>Загальна кількість годин, відведених на аудиторні заняття / самостійну роботу</b>	68 годин / 11,5 годин	<b>29 годин</b>	<b>8,4 години</b>	

**Умовні скорочення таблиці 2.:**

АЗ - аудиторні заняття; ЛГК - лексико-граматичний;  
НСК - навчально-стратегічна компетентність; СР - самостійна робота

**Поетапність формування навчально-стратегічної компетентності в єдності з лексико-граматичною компетентністю у читанні**

З боку викладача		З боку курсанта
1	аналіз навчальних стратегій, необхідних для виконання завдань на підготовчому, основному та завершальному етапах	усвідомлення змісту та завдання кожного заняття на підготовчому, основному та завершальному етапах
2	створення довідникових електронних ресурсів (постерів) для пояснення курсантам понять "навчальна стратегія", "види навчальних стратегій" тощо; переклад державною мовою назв навчальних стратегій*	вивчення довідникової інформації, запропонованої викладачем щодо важливості використання навчальних стратегій в процесі самостійної навчальної діяльності та ефективності їх використання для оволодіння англійською ЛГК у читанні*
3	експліцитна / імпліцитна подача стратегій у вправі	читання завдань до вправ / навчальних підказок з метою ефективного оволодіння англійською ЛГК у читанні
4	створення електронного опитування Google Форми з переліком запропонованих навчальних стратегій та для розширення діапазону інших навчальних стратегій	участь в електронному опитуванні Google Форми для відбору: 1) найефективніших навчальних стратегій, запропонованих викладачем; 2) навчальних стратегій, що відповідають індивідуальним потребам; знайомство з іншими навчальними стратегіями через аналіз відповідей всіх учасників освітнього процесу

\* Довідникова інформація пропонується переважно на перших заняттях з метою тлумачення ключових понять та зняття труднощів перекладу методичної термінології з англійської мови на державну.

**Умовні позначення до таблиці 3:**

ЛГК – лексико-граматична компетентність;  
НСК – навчально-стратегічна компетентність

**ЛІТЕРАТУРА**

- Лазаренко С. В. Підсистема вправ для самостійного оволодіння англійською лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями з інформаційно-телекомунікаційних технологій / С. В. Лазаренко // Науково-методичний журнал «Іноземні мови». – 2016. – №4 (88). – С. 29-40.

**REFERENCES**

- Lazarenko S. V. Pidsystema vprav dlja samostijnogho ovolođinnja anghlomovnoju leksyko-ghramatychnoju kompetentnistju u chytanni majbutnimy vijskovymy fakhivcjamy z informacijno-telekomunikacijnykh tekhnologij / S. V. Lazarenko // Naukovo-metodychnyj zhurnal «Inozemni movy». – 2016. – №4 (88). – S. 29-40.

*Отримано 08.06.2017*

Доречно зазначити, що до запропонованої моделі залучався не повний обсяг годин навчальної дисципліни «Іноземна мова (військово-спеціальна мовна підготовка)» (90 годин) з метою розробки усередненої моделі організації самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні курсантами ВВНЗ. Це свідчить про те, що, наприклад, при меншому розподілі годин на III курсі вивчення дисципліни «Іноземна мова (військово-спеціальна мовна підготовка)» можлива також розробка та інтеграція в освітній процес методики самостійного оволодіння англійською ЛГК у читанні майбутніми військовими фахівцями. Так, ми рекомендуємо використовувати від 40-43% навчального часу на аудиторних заняттях та 70-75% часу від загального обсягу годин для позааудиторної СР для самостійного оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні.

Проаналізуємо модель в контексті дій викладача та курсантів, спрямованих на формування (оволодіння) англійською ЛГК у читанні та НСК через імпліцитну / експліцитну подачу навчальних стратегій, оскільки за таким способом здійснювалась індивідуалізація процесу навчання (табл. 3).

У такий спосіб курсантам демонструються способи виконання завдань на кожному етапі навчання та надається можливість самостійно відбирати навчальні стратегії через їхню імпліцитну подачу у вправах, що дасть змогу виявити блоки навчальних стратегій, необхідних безпосередньо тим, хто навчається, або через експліцитну подачу в навчальних підказках (Tips), що сприятиме виокремленню найефективніших навчальних стратегій, запропонованих викладачем.

**Висновки і перспективи подальших розвідок.** Отже, розроблена нами модель організації освітнього процесу для оволодіння курсантами англійською ЛГК у читанні знайшла свою практичну реалізацію у реальних умовах навчання, що сприяло вдосконаленню СР майбутніх військових фахівців як під час аудиторних занять, так і в процесі самостійної підготовки. Також, окрім запропонованого нами варіанта розподілу навчального обсягу на оволодіння англійською ЛГК у читанні, практичною цінністю цієї моделі є процес взаємопов'язаного формування у курсантів НСК та англійської ЛГК під час читання. Перспективність подальших наукових досліджень полягає в аналізі, обробці та інтерпретації результатів методичного експерименту, в основу якого було покладено запропоновану модель.